

איתמר בן אב"י ו"דואר היום"

זכוונות והערכות

אהרון אבן חן

ראות

בסיון

ממה נצלו
בונה

מוראפס. I רעם
דע בשעת הו
ההונגרי היה בו
עוררים, שנימו
לו. לתחרים
לאסוד את נו
את כסף כ
בנסיונה

בונה

נפיה
המ

במזרח אין כל חדש

30 נובמבר (אלחוט). — בתר
15 נ ד ו 1. 90 נובמבר (אלחוט). — בתר
שוכח לשאלת אחד הצידים במורשון בוסן השאד
לדה. ענה וזיר החוץ סיר ג'ון סייסון כי כפי הור
דעות שכיר. לא היו זה כבר עשרה ימים כל
הגרות בין חיליים ופאנים וסינים. ומוצעת חבר
לקאופים כפשיכה את. כאמצעות. לפעוא פחרון
לשאלה. הממשלה הבריטית משתדלת למנוע את
אישור הסכמו הזה או כל סכסוך אחר, ומתרכזו
יחד עם שאר חברי המועצה להשלים בין ש
הצדדים.
בתשובה שניה אמר סיר ג'ון סייסון כי יו
המסקנה חזיון. כמה היא לזמן של שנה אחת.

דמופתת

ושלמים
בשוק הכספים בירושלים אחד החלפנים
בשוק הוא כזה שאין יודעים מה לע
מנות כספים בולטות אחרות, או
ת. ההון כלירות הא"י.
עלה אתמול בערב לשלושים
הקומפיונרים אינם עושים
חד אינו רוצה להפקיד בידי
בהלה אחרי דולאיים
מכה שהדבר בחוץ להשיג
הבהלה לדיואט.

הדואר היום

העורך הקבוע

הגודל מסג
2, 1931.

מזכיר המערכת
העצמאית

מזכיר המערכת
העצמאית

בבית ספר המקומי, אך ידעתי כי הוא מעביר את החומר שלו למערכת על ידי הדואר, ולרוב התפרסמו כתבותיו לאחר שמונה או עשרה ימים, תחת הכותרת הכללית הקבועה: מכתבים מצפון הארץ.

המרד בהרדרוזים התלקח במחצית שנות העשרים, בעקבות הפרת ההסכם שנחתם בשנת 1921 בין מנהיגי הדרוזים שולטן אל-אטרש לבין השלטונות הצרפתיים ששלטו אז בסוריה ובלבנון. בהתאם לאותו הסכם הוענקה עצמאות מוגבלת לג'בל דרוז, האזור שבו ישבו רוב הדרוזים, והמושל על אזור זה נועד להיות דרוזי מבני המקום. אך הנציב העליון הצרפתי, שנהג עם התושבים ביד קשה, הגדיש את הסאה כאשר שיגר להר מושל צרפתי. הדרוזים הגאים והמרדנים מטבעם לא סלחו לו על השפלה זו ועל הפרת האמון. המרד התלקח כאש בכל תחומי סוריה ובלבנון. פחות מחמש שנים אחר מאורעות תל-חי, שוב נקלעו יישובי הצפון לתקופת חירום, וחבל מטולה הוכרז על ידי הבריטים כאזור צבאי. אין זה סוד שהבריטים סיפקו נשק למורדים. נשקפה סכנה, שתפונה האוכלוסייה באזור זה, הנקרא כיום אצבע הגליל, אם יחמיר המצב ואם יתפשטו הקרבות לפנים הארץ.

ובכן, הסיקור העיתונאי להתרחשויות הללו הוטל על שכמו של כתב מתחיל בן 17, שהיה דוהר על חמור או סוס, או תופס עגלה הנוסעת למטולה. לעתים העתיקו העיתונים העבריים מן העיתונים המצריים ידיעות על הקרבות הנטושים סמוך לגבולות הארץ. היו אלה ידיעות של סוכנות "רויטר" או הסוכנות הצרפתית "הוואס", ומקורן היה בבירות או בדמשק. גם השימוש בטלפון היה בבחינת מותרות, רק למקרים יוצאים מן הכלל. שיחה טלפונית מראש פינה לירושלים דרך טבריה ושכם עלתה הון — 5 גרושים מצריים לשלוש דקות, וגם אז קשה היה לדבר ולשמוע בגלל הרעשים ומקהלה של קולות-רקע שהיו בקו. רוב הזמן בוזבו על קריאות "הללו" ועל צעקות בערבית: רד מן הקו, רד מן הקו.

ההנחיה הכללית הבלתי כתובה של המערכת היתה: מה זה בוער? שלח את החומר בדואר. פעם מסרתי בטלפון ידיעה על שבט בדווי בעמק בטייחה שבצפון הכנרת, שהסתכסך עם האימאם המוסלמי ואיים לעבור לדת היהודית. השיח' של השבט כבר פנה אל הרבנות בצפת בעניין הגיור. "סקופ" זה זיכה אותי בנויפה מהנהלת העתון, על שבזכותי 15 גרוש על שיחה טלפונית אחת בשל מה בכך. כאלה היו המושגים העיתונאיים של הימים ההם.

האמנם עתון צהוב?

בסוף שנת 1931 כבר עבדתי במערכת "דואר היום" בירושלים, במחיצתו של איתמר בן אבי. כעבור זמן הייתי למזכירו ונשכיתי בקסמיו. הנה כי כן, התחלתי את הקריירה שלי כשוליתת הקוסם. עתה הגיע הזמן לעסוק בעיקר — באיתמר בן אבי ו"דואר היום".

יגאל עילם קובע בלקסיקון הציוני שלו, כי בן אבי היה מקורב לתנועה הרכיזיוניסטית, והעמיד לרשותה את עתונו כדי שישמש לה ביטאון. ואין טעות גדולה מזו. תהום היתה פעורה בין השקפותיו של בן אבי לבין תפישותיו לגבי הרכיזיוניזם וז'בוטינסקי. הוא היה ונשאר וייצמניסט לפי תפישתו הציונית, דגל בפיתרון של פשרה ובחיים בצוותא

איתמר בן אבי והעתון "דואר היום" קשורים זה לזה ללא הפרד. בעתון זה נעשו הניסיונות הראשונים בארץ לעיצוב עתונות מודרנית, עתונות במתכונת אירופית — כותרות בעמוד הראשון, תצלומים, מברקים, פרשנות פוליטית וכתבות צבע.

ותחילה כמה זיכרונות אישיים, הקשורים בראשית צעדי העיתונאיים, ככתב מתחיל של "דואר היום".

"דואר היום" היה העתון שקראו הורי במושבה ראש פינה שבגליל העליון. ילד הייתי בראשית שנות העשרים, כאשר התוודעתי לעתון זה, שהיה עובר דרך ארוכה עם הדואר מירושלים ועד למושבה. ברכבת עד לחיפה, ומחפה ברכבת העמק עד לתחנת צמח שעל שפת הכנרת, ומשם בסירת קיטור לטבריה, ומטבריה היה קבלן ערבי בעל שני סוסים מוביל מדי יום את שקי הדואר לראש פינה ולצפת. כך הגיע אלינו העתון רק למחרת הופעתו, ולפעמים גם כעבור יומיים. אך החדשות מעולם לא איבדו בעינינו את טריותן.

הכתבה הראשונה שלי ב"דואר היום" פורסמה בשנת 1925, ותיארה את טקס הפרידה של הנציב העליון הרברט סמואל ממושבות הגליל העליון. לכאורה צריך הייתי לשמוח על שהצלחתי להוציא את ראשית ביכורי העיתונאי בדפוס, בתוספת הכותרת המחמיאה: מאת סופרנו המיוחד בגליל העליון. אך אותו יום הסב לי עגמת נפש עד כדי דמעות, בשל השותף שהיה לנו במנוי השנתי על העתון. מנוי כזה עלה שתי לירות מצריות (הלירה המצרית היתה ההילך החוקי בארץ ישראל עד לשנת 1927). לאיכר בעל משק פלחה זו היתה הוצאה לא מבוטלת, ולכן קל יותר היה לשאת בה עם שותף. השותף של הורי על המנוי היה איכר קשיש וקצר רואי, שמעולם לא הרכיב משקפי קריאה. הוא היה נוטל את העתון ממשד הדואר, ומביאו לנו לאחר שסיים את קריאתו. נוהג היה להצית סיגריה להנאתו, לתקוע אותה בזווית פיו, ואז להצמיד את העתון לעיניו העששות ולקרוא בו. עד שסיים את קריאתו, היה העתון כולו מחורר מהסיגריה הבורעת. וכך אירע לכתבה הראשונה שלי, שכמה חורים מפויחים קישטו אותה, ומנעו ממני את ההנאה שבקריאתה. החוויה העצובה הזו חרתה בזיכרוני עד היום.

הגליל העליון של הימים ההם היה אזור נידח, ובו כמה מושבות וקיבוצים שניתן היה למנותם על יד אחת. בעונות המתות של עבודות משק הפלחה הייתי רוכב על חמור, ויוצא "לשחר לטרף", כלומר לחפש נושא לכתבה. החדשות התמקדו בעיקר במצב הקשה של הפלחה. כל היישובים התקיימו על גידולה, והמלה סובסידיה עדיין לא היתה מוכרת. ממשלת המנדט לא זו בלבד שלא סייעה לחקלאים בשנות המצוקה, אלא אף עיקלה יכולים, בהמות עבודה ומקנה של איכרים שלא שילמו את מסיהם במועד.

כאשר פרץ בסוריה מרד הדרוזים, צברתי כבר ותק עתונאי לא מבוטל, ונפתח לפני כר חדש לפעולה. המושבה מטולה היתה נקודת תצפית להתרחשויות שמעבר לגבול, אך נסעו אליה רק בעגלות. הכביש מראש פינה למטולה נסלל רק כעבור שנה. גם טלפון עדיין לא היה בה. בהגיעי אליה הייתי ממלא את צקלוני בחדשות, וחוזר לראש פינה כדי להעבירן טלפונית למערכת. אם עברו בינתיים יומיים או שלושה, לא דאגתי כלל, שהרי לא היה לי מתחרה באזור. אמנם היה ל"הארץ" כתב במטולה, מורה

Palestine Daily Mail

מחיר המודעות

שורה קטנה (4 טיפוסטר)

עמוד א' 4 טיפוסטר 5 טיפוסטר עמוד ד' 2 טיפוסטר

אחת מודעה חמש פעמים: כננו 10%

מחצית עד עשר פעמים: 15%

כעשר עד עשרים פעם: 20%

דו"ר לפי הסכמה עם המנהל.

מחיר המודעה יורד עם זמן התקנה והתקנה.

מחיר המודעה והמחיר ל"ר, ראש עמודי.

מחיר המודעה עם תמונה: 10 טיפוסטר.

השם למחברים: The Editor, Dear HAYOM

המנהל: The Director, Dear HAYOM

מחיר הגליון גרוש מצרי

דואר היום

(DOAR HAYOM)

עתון יומי מדינתי ספרותי ומסחרי

بريد اليوم

מחיר החתימה

כירושלים:

שתי לוחות לשנה, לוח תשורה גרוש לחצי שנה.

בארצנו:

שתי לוחות 1/2 לשנה, לוח ויזשלים גרוש 1/2 שנה

בחוץ לארץ:

שלוש לוחות לשנה, לוח 1/2 לחצי שנה.

מחיר המודעה יורד עם זמן התקנה והתקנה.

מחיר המודעה והמחיר ל"ר, ראש עמודי.

מחיר המודעה עם תמונה: 10 טיפוסטר.

השם למחברים: HAYOM, Jerusalem

שנה א' (VOL. I)

ירושלים יום ה' ז' אלול תרע"ט (ב' להוצאת בלפור) JERUSALEM, THURS. 4 SEPT. 1919

גליון כ"ד (No. 24)

נהגינה דרכנו

ספק—אין לנו

אין רגע אין אנו בספקים, אף חשש קל

אין אנו חוששים ואין צורך לאבדו כי אין אנו

מואסים.

במפתח טהלים צעדים אנו לקראת בנין

בתנו הלאומי סריך. אבות. בלאת—שורה

מפסידים אנו את כעשינו וברצה בחרה וצוללה

מטוסם אנו את. ששלחנו לבשרת יו מבלי

לשקק אף רגע כי נמצ איות. כל העשבים

המחכים כל התחממות התחפרות היהודים

לש האדם אינם יודעים חכמה, והמפרה—

כי הם כי ירשו את רוחנו כעבדתי? תאמרו

היטור אדעם לרוי יאמר.

שכלי המפתח הנבחר הת? בעל פי

הדואר הכואב התא? בעל המהות בדיש?

בתי מלאכה בעזאל

— ירושלים —

Artistic Bezael Workshops, Jerusalem

עפי סגנון מודרני ושכלול אדום

עושים וסבלים כל מיני עבודות במלאכה

סילינג, קשה בסקה, קשה נחשת, מלאכה דומק, ברוך בדיחה ובקף ימי

הבדוק הקריי שלו עם כל מיני רהיטים האחרות, נכנס

גרוש י"ז כל השנה 1919

ה"לוגו" של "דואר היום" בשנת 1919

דברים הגובלים בדעות קדומות, וקשה להתווכח עם דעות כאלה. איני זוכר אף לא פעם אחת ש"דואר היום" חלה בצהבת. בכל אופן, זה לא בלט בחזותו החיצונית. באשר לתוכנו הצהוב כביכול, זה היה בגין הכותרות והתצלומים שבעמוד הראשון, המאמרים הלוהטים והמרעישים, הפניות אל ההמון והחומר הקל. אם נשפוט את העיתונים של היום לפי קניי-מידה אלה, נוכל לקבוע כי כולם צהובים. הצרה עם בן אב"י היתה, שהוא נולדו חמישים שנה לפני זמנו. המתחרים שלו בעתונים האחרים התחנכו וגדלו על עתונות משכילה, על המכתב-עת של פרץ סמולנסקי, ועל פלפול בכובד ראש כפי שנהוג היה בווארשה, במוסקבה ובפטרבורג. ואילו הוא הכניס לעתונות רוח-פרצים קלילה מפריז, מברלין ומלונדון, שבהן למד ומנהג התבשם.

בדברי ההספד של חיים וייצמן לבן אב"י, כשהועלו עצמותיו מארצות הברית לארץ-להר הזיתים, הוא כתב: "לעתים באו דעותינו לירי התנגשות, בייחוד בתקופת 'דואר היום' שעליו היתה גאוותו. לעיניו היה הידיילי מיילי, הלונדוני, ובתבניתו רצה לעצב את עתונו הוא. אני הזהרתיו כי אין זו דוגמה מוכחרת בשביל ארץ זו."

עם הערבים. הוא לחם על כמה רעיונות שהגה בתחום זה כמו מדינה דו-לאומית על בסיס של שוויון וקנטוניזציה (חלוקה למחוזות), התקיף במאמריו בחריפות את המלל הרווח בקרב הרביזיוניסטים על רוב יהודי משני עברי הירדן, והתווכח ויכוחים מרים עם ז'בוטינסקי בנושאים מדיניים. הוא העריצו כמנהיג ציוני דגול וכמשקל-נגד להסתערות השמאל הציוני לכיבוש התנועה הציונית. רק מתוך הערכה לאיש, נאות להעמיד לרשותו האישית את "דואר היום", כדי שיהיה עורכו הראשי. שבתאי טבת, בספרו "קגאת דוד" על חייו של בן-גוריון, מייחס לבן אב"י את הכוונה להכתיר את ז'בוטינסקי כדוצ'ה, בדומה למוסוליני. וכל כך למה? משום שבן אב"י קידם את פניו של ז'בוטינסקי בבואו להשתקע בארץ בשנת 1928 כמלים: ברוך בואך המנהיג. מנהיג, הוזה-אומר דוצ'ה, הוזה-אומר מוסוליני. כך גורס שבתאי טבת. לאמיתו של דבר, גם את וייצמן הכתיר בן אב"י בתואר מנהיג, וזאת עוד בטרם קיים מוסוליני את המצעד המפורסם שלו ברומא. את מוסוליני כינה בן אב"י דבבר, דיקטטור. הוא כתב דבבר בשתי בית"ים — כדי להדגיש את הב' הדגושה. אניטה שפירא, בספרה "ברל", הביקה ל"דואר היום" את הכינוי עתון צהוב. אפילו הנייר שעליו הודפס היה צהוב — כך כתבה. אני מכין שיש

החדשה נדחתה ליום המחרת

את הפרצה הראשונה במוסכמות ובמקובלות לגבי עתון סולידי הגון פרץ בן אבי" הצעיר כבר בשנת 1906. אביו, אליעזר בן יהודה, הוציא אז בירושלים את "הצב"י", עתון שבראשיתו היה שבועון, ובמשך הזמן הפך ליומון הראשון בארץ. כשחזר בן אבי" מפריז ומברלין, שם למד מזרחנות, והצטרף לעריכת "הצב"י", ביקש להזריק לעתון הצנום ודל התוכן משהו מהחידושים העתונאיים של אירופה. ההזדמנות באה לידינו, כשפרצה דלקה גדולה בשכונת בית ישראל בירושלים, שכילתה טחנת קמח ואיימה על בתי השכונה כולם. בן אבי" יצא לשטח, הכין כתבה (רפורטז'ה בלשון הזמן ההוא), ותיאר בפרטי־פרטים את התבערה הלא שכיחה הזאת. את כתבתו מיקם בעמוד הראשון של "הצב"י" תחת כותרת רעשנית לכל רוחבו. כשיצא העתון לרחוב, פרצה סערה בחוגי המשכילים של ירושלים. הללו לא יכלו להשלים עם השערורייה שחולל בנו של בן יהודה, בהעניקו מקום נכבד בעמוד הראשון לידיעה של מה בכך, שראוי היה להצניעה באחד העמודים הפנימיים, שהרי בעמוד הראשון הופיעו דרך קבע המאמרים. בספרו האוטוביוגרפי סיפר בן אבי", כי שניים מן המשתתפים הקבועים ב"הצב"י", יהושע ברזילי ומרדכי בן הלל הכהן, באו למערכת ואיימו על בן יהודה כי יפסיקו את השתתפותם בעתון, אם הלה לא ירסן את בנו ולא יאלצו לחדול מהמגמה הזולה, שהוא מבקש להנהיג בעתון. בן יהודה לא יכול היה לוותר על השתתפותם של שני הסופרים החשובים, אך קשה היה לו לשכנע את בנו לחדול מניסיונותיו להפוך את "הצב"י" לעתון מודרני. עם הזמן הסכימו הסופרים החשובים עם שגעותיו של העורך הצעיר, ובייחוד לאחר שהבטיח להם חגיגות, כי ידיעות על דלקות, רציחות וגנבות לא יתפרסמו עוד בעמוד הראשון. הנה כי כן, היתה תשתית ל"דואר היום" שנוסד בשנת 1919. הוא לא נולד בשדה בור. קדמו לו עתוני משפחת בן יהודה — "השקפה", "הצב"י" ו"האור", שהופיעו לפני מלחמת העולם הראשונה. האמצעים לייסודו של "דואר היום", כמו הובטחו לו עוד בטרם תוכנן ונולד. וסיפור זה מחזיר אותנו להתלהבות שבימי הצהרת בלפור.

בן אבי", שמספר פעמים נאסר על ידי התורכים בשל מאמריו העוינים, נמלט מהארץ עם אביו והמשפחה בפרוץ מלחמת העולם הראשונה, ומצא מקלט בארצות הברית. שם קנה לו שם כנואם מושך ומלהיב, שטייע הרבה לפעילות הציונית, בייחוד בימים הגדולים של הצהרת בלפור. כאות הערכה לפעילותו החליטו ראשי הציונות באמריקה, השופט העליון ברנדייס ויעקב דה האז, לשגררו כנציגם לוועידת השלום בוורסיי, כנספח למשלחת הציונית. בראש המשלחת עמדו וייצמן, סוקולוב ואוסישקין. בספינה שהפליגה מניו־יורק לצרפת, מלאה מפה לפה בתיירים ראשונים שלאחר המלחמה, נאם ערב אחד לפני הנוסעים, עתונאי בריטי ידוע, ג'ון פוסטר פרייזר. הוא סקר את המצב המדיני שנוצר בעקבות המלחמה והמהפכה הבולשביקית ברוסיה, ושלה לא מעט חיצים של רעל אנטישמי. ברבריו האשים את היהודים ואת טרוצקי בראשם בכל הצרות שבאו על רוסיה הגדולה, היפה והעשירה. בקרב מאות המאזינים לו היו יהודים לא מעטים, אך איש מהם לא פצה את פיו. משסיים העתונאי הבריטי את הרצאתו וזכה למחיאות כפיים, קם בן אבי" הנסער ממקומו,

וביקש את רשותו של רב החובל, מנחה הערב, להשיב על הדברים הפוגעים. "יהודי אני", קרא בן אבי" בקול, "וכאן העליבו את עמי. דורש אני את זכות התשובה." רב החובל השיב בהתנצלות כי הדבר לא ייתכן, שכן אין זה מועדון ויכוחים, אך למחרת בערב יינתן לבן אבי" לשאת את דבריו באותו הטרקלין. על לוח המודעות שבספינה פורסמה מודעה, כי מיסטר איתמר בן אבי" אוף ג'רוסלם ישיב למיסטר ג'ון פוסטר פרייזר אוף לונדון. והוא אכן השיב לו תשובה כהלכה. בן אבי" הזכיר לו את די"שאל, שעיטר את ויקטוריה בכתר הודו, ושבריטניה חייבת לו את מיטב כוחה בעולם; ואת לורד רוטשילד, שאמלא הפטריוטיות שלו ונדיבות לבו לא היתה בריטניה שולטת על תעלת סואץ. אחר הנאום המזהיר ניגש אותו פרייזר אל בן אבי", לחץ את ידו כג'נטלמן אנגלי, והתנצל על הדברים הפוגעים שאמר. היהודים שבספינה זקפו את קומתם, ואחד מהם, בן רובינשטיין שמו, איש צעיר ועתיר נכסים מלונדון, היה כה נרגש ונסער עד שבו בערב הציע לבן אבי" להוציא בירושלים עתון יומי בשלוש שפות — עברית, אנגלית וערבית — שבו ישמיע את קולה הגאה של ציון, כפי שעשה כלילה זה. האישי גם הביע את נכונותו לממן את הוצאת העתון.

בשנת 1919, כאשר חזרו אליעזר בן יהודה ובן אבי" לירושלים, גילו לאכזבתם כי אחרים הקדימו אותם. בעיר הופיע יומון בשם "חדשות הארץ", שלימים קיצר את שמו ל"הארץ", זה המופיע עד היום. "חדשות הארץ" נולד בשנת 1918 בקהיר, כבולטיץ (עלון) מטעם מטה הצבאי האנגלי. אחר כיבוש הארץ בידי האנגלים, רכש את העתון יצחק לייב גולדברג, ציוני ונרבן ידוע, והתחיל להוציאו בירושלים כיומון. בן אבי" ואביו אליעזר בן יהודה, שבתחילה לא השלימו עם דחיקת רגליהם, נאותו לבסוף להצטרף לעתון החדש, בהבינם כי אין ביישוב הדל מקום לשני עתונים. אך כשהתחיל בן אבי" לכתוב את מאמרי הפרשנות המדינית שלו, נוכח לדעת, כי לא ירווה נחת באכסנייה החדשה. מאמריו קוצצו, והעברית הבן־יהודאית שלו סורסה ונתמלאה מונחים לועזיים ורוסיים. תחזיותיו וניתוחיו הפוליטיים הושמו ללעג על ידי העורך הקפדן, ניסן טורוב.

המקרה שהגדיש את הסאה קשור למברק של "רויטר" שנשלח לשלטונות הבריטים ושכן אבי" קראו בגנבה בהיותו במקרה בבית הדואר. במברק נכתב, כי שני טייסים קנדים חצו לראשונה את האוקיינוס האטלנטי בטיסה ישירה לאירלנד. זו היתה סנסציה ממדרגה ראשונה. בן אבי" חש עם הידיעה הזאת למערכת "הארץ", ומצא את העורך בדפוס. הגיליון כבר היה במכבש, והעורך מיאן לעכב את ההדפסה כדי להכניס את הידיעה לעתון. "אבל הרי זו החדשה המרעישה ביותר מאז גמר המלחמה", התלהב בן אבי". "הקוראים לא יפסידו דבר אם תפורסם הידיעה בגיליון של יום המחרת", השיב לו העורך בקור רוח.

הגלופות הגיעו מאירופה וממצרים

חשמל עדיין לא היה בירושלים, ודפוס כהנא הקטן שבשכונת נחלת שבעה הופעל ידנית. את המכבש הפעיל פועל גברתן שנקרא בידיש דרייר, משמע מגלגל, מסובב, ובכל סיבוב היה נפלט גיליון אחד. עד

יוצא לאור בכל יום ששי

G.H.O. PALESTINE

מחיר הנלווין: גרוש מצרי אחד.

חדשות מהארץ

התוצאה העברית של שבועון המשלח
הצבאי המצרי אשר למחנה הבריטי
בארץ הארבע הנכבשה.

The Palestine News.

חדשות מהארץ

מודעה!

מפני קושי העברת נירדפוס לירושלים ומשלוח העתון מעיר זו, מצאנו לנחוץ להעביר לקהילה הרפסת התוצאה העברית של עתוננו חדשות מהארץ. בסבת השנניים האלה לא יכרנו להוציא לאור את עתוננו במשך השבוע האחרון, מהיום והלאה יופיע העתון בזמנו מידי שבוע בשבוע. אנו מקווים כי עם השנניים האלה הוסרו גם כל המכשולים עבור המשלוח המהיר של העתון.

ליסנט-קולונל העורך הראשי הצבאי.

המצב הצבאי.

מחנה האפריקאים שבמערב, מודיעים גם הם על נצחונם השונים מאד במלחמת האויר. הדין חשבוני הראשון של שבוע מודיע כי עלה בידם להחריב 14 אוויונים. אין ספק כי אצל שבועות אחרים תמסח ספקות חילות בעל-המריה כמה מאה שעה כל אוויון של ממשלות הכרות שיאמר, הדיכו השם אוויונים נרמסו. וכמוכן שצריך להתחשב עם זאת שגם די אפריקה באמצע.

ואת היא פעולה האוויונים בחזות השונות במשך זה אחר.

נצחון לא פחות גדול מהו נחלנו במלחמת האויר גם בדי המריה. המדענים האנגלים הודיעו 23 אוויונים המילו 7. כשה שחשבו אוויונים כנגד אבדו של 7 אוויונים אנגלים. אין אף יודעים עוד את תוצאות המלחמה של המדענים הצרפתים. וית לנו רק כי הלישנסט סוגק ויה. כשישה אוויונים נרמסו בינעם שבועים, דא ללא הוא אם שחשבושים החל לקנות בלג הרמסום.

על דגבול המריה הצליחו סמנת הנגיל מירשל להרוץ אחרנית את האוים וכבשו את קרקוק 145 מיל מצפון לבגוד ובסדחן של 95 מיל במסול. כבוש העיר הואת הוא נכבד מאד. כי על ידי הכבוש הזה נחשפה גם הדרך הצפונית המובילה לפרס הדין סולמטי שארבים היה ששתמש בה לצרבי מלחמתו. עד עתה היתה ברשות הנגיל מירשל רק הדרך הדרונית עד מנעקן הירקום נמנו אחר במרחות כו שהשאירו אוויהם ביה-חילים עם 600 צבאנים, סמנים ומנויות מלאים צדה נשק. אם תלשח האויב בשעה הזה המשיך באופן כזה, יש לקחת להתקדמות תרדית באיתה שיה של התקדמותו על בגוד.

עד עתה לא נקבלו כל הודעות מעניינת מהחזית המערבית. גרמנים אינם יכולים להרש את פעולותיהם מצדן לקבלו במקום שהיו שלם פעמים זה אחר זה. מהיום לקבלו מהם סדרה שתי התקפות הלישות, אחת על אלכסנדר והשניה מערבות-הצפונות לכוונקורם. במלחמה על ידי האלכסנדר הגיע האויב עד שירות מהגנו אולם על ידי כוונקורם הבה אחיזתה המון שבויים נשלו כווינו. במרחבת-הדרומית לאמקן נחלו גם הצרפתים נצחון באחת התבחות הקצנות. על ידי הצנחן הזה יכלו להתבצר לקראת התקפת הרמנים הבאה. הצרפתים הרשו את הרמנים אחיזתם עד גן נרמקום הקו השמאלי של הקנה. המה לקחו כשבי 358 איש, הדיבה טון נשק, והספיקו לבצר את המקומות הנכבשים. הרמנים מצרים שפצות מסודרות צי הקורסונרמסום שבי-הצדדים על התקפה הענקית התורה שלהם. כל התוצאות האלה לא תוכלנה לייקר את לב כווינו אשר נלחמו כל הדין במבוחה נסרחה ויכלו לכה הרמסו בכל התקפות החדאית. התוצאות הדימנית לא תוכלנה לשבר את שירות בעל-המריה.

במלחמת האויר התוצאה הו די סודותה. סופסופי הדינו שנים עשר אוויונים, בשעה שאף אריון אנגלי לא נזק. שמונה מטאורונים האלה הודרו בשבועים רגילים. העובדה הזאת טובחה לפרו עד כמה אוויונו עולים על אוויוני האויב. כשאנו הואם אך אוויונו יכלו לעדן מלחמה עם אוויוני האויב על ארמת האויב. יכול להבין עד כמה תבדד על המדענים הרמנים העבודה הבכולה שאווינונים ציינים לקשות: או עבודת הדיגול, בו הועדה להתקפה. בשעה שקבדת הדיגול הוא כל כך קשה עבורם, הדי הדיה שעליהם לתת להתקפה אינה בלל בגוד האפשרות.

לוח השבוע.

יום	סוף	תאריך
א	ב	7
ב	ג	8
ג	ד	9
ד	ה	10
ה	ו	11
ו	ז	12
ז	ח	13

הבנק האנגלו-מצרי

בערבון מנכל

The ANGLO-EGYPTIAN BANK Ltd.

נוסד בשנת 1864

לונדון, ניכרלטה, מלטה, אלכסנדריה, קהיר, סנטנה, מנסורה, מורט-סעיד, עוגי בני-סואף, יתרמסום, יפו וירושלים.

הרכוש הנרמסום . . . . . 1,500,000 ליש
הרכוש הנשלם . . . . . 500,000 ליש
החירבה . . . . . 740,000 ליש

מעתון ערב לעתון בוקר, כדי שהקוראים בערים ובמושבות, "יקבלוהו אל ספל הקהוה" כדבריו, והזיל את מחיר הגיליון מגרוש אחד לחצי גרוש. המתחרים, "הארץ" ו"דבר" (שהחל להופיע ביוני 1925), חרקו כמובן שן, אך נאלצו ללכת בעקבותיו. גם הם רכשו מכונות סידור, הורידו את מחיר הגיליון בחצי גרוש, והתחילו להופיע כעתוני בוקר.

"דואר היום" היה הראשון שהנהיג את הריאיון, הריאיון העתונאי שכה מקובל היום בעתונות. עצם המונח ריאיון, להתראיין, הוא מחידושו הלשוניים של בן אב"י. הוא עצמו הרבה לנסוע בעולם, ולראיין מדינאים ואנשי שם. את הראיונות שיגר לעתון, לעתים טלגרפית, או כמו שהוא היה נוהג לומר — מברקית. מאוחר יותר הוא הטיל את מלאכת הריאיון על הכוכב העולה אורי קיסרי, ושלה אותו לפריז כדי לראיין את אלפרד דרייפוס (בכך לא הצליח) ואת שלום שוורצברד, לאחר שזוכה על רצח הפורע האוקראיני פּטְלִיֵרֶה.

תקופות ארוכות עשה בן אב"י במצרים, בימי מאבקם של המצרים לעצמאות מלאה. שם נפגש עם מנהיג מפלגת הוואפד, סעד זגלול פשה, ופרסם מאמרים על אנשי הרוח במדינה השכנה. כבר אז, בראשית שנות העשרים, התמקד בן אב"י בשאלת עתידו של חצי-האי סיני. הוא ראה את סיני כעתיד כחלק בלתי נפרד מארץ ישראל.

חידוש נוסף, שהיה בבחינת צלם בהיכל בעיני העתונים המתחרים, היה פרסום תצלומים בעמוד הראשון. עמוד זה של "דואר היום" כפי שעוצב בידי עורכו, היה חי ותוסס: כותרות באותיות של קידוש לבנה, תצלומים ומברקים עם כיתובים גדולים, בזמן שבעתונים האחרים הופיעו ידיעות מהעולם תחת כותרת אחת כללית — טלגרמות. את הגלופות המוכנות קיבל "דואר היום" דרך קבע משתי חברות אירופיות שסיפקו גלופות לעתונים — קלסטרס של אישים מפורסמים ותצלומי אירועים.

"דואר היום" כותרת שהיתה לו בשנותיו האחרונות

מהרה נוכח בן אב"י לדעת, שאם יוציא עתון יומי משלו, לא יקשה עליו להכות את מתחרהו הדל שוק על ירך. בן רובינשטיין, הנדבך הלונדוני, אכן עמד בהבטחתו, ומימן את הוצאת "דואר היום" ואת שני נספחיו — "בריד אל יום" בערבית ו"פלסטיין וויקלי" באנגלית. העורך של העתון באנגלית היה עו"ד הארי סאקר מלונדון.

הקבוצה שהתלכדה סביב בן אב"י, היתה כולה מקרב ילידי הארץ, ובה גם אלכסנדר אהרונסון, איש ניל"י. העתון הערבי נועד לטפח יחסי קרבה בין היישוב היהודי לשכנים, כי אנשי "דואר היום" ראו את הבעיה הערבית ראייה שונה מזו של ההנהגה הציונית, והאמינו כי יש להם הניסיון והכישורן להצליח בתחום זה יותר מ"הרוסים", העולים יוצאי מזרח אירופה. "הרוסים". בשם זה נכללו אנשי ההנהגה הציונית, עתון "הארץ" והחוגים המשפיעים ביישוב, שרובם ככולם היו יוצאי רוסיה. הקיטוב היה ברור: מצד אחד "הארץ", עתון הממסד "הרוסי", ומצד שני "דואר היום", ביטאון ילידי הארץ, הספרדים ובני המעמד הבינוני, ומגינם של איכרי המושבות, שהיו נתונים באותם ימים להתקפות קשות של עתוני הפועלים "קונטרס" ו"הפועל הצעיר".

שני היומונים — "הארץ" ו"דואר היום", הופיעו בשעות אחר-הצהריים והופצו רק למחרת היום. מקורות המידע שלהם היו דלים ביותר, ו"דואר היום" נחשב כרזיו מתחרהו בפרסום ידיעות. מברקים של סוכנות "רויטר" הגיעו עם הרכבת מקהיר, וכך פורסמו ידיעות חשובות מן העולם באיחור של יומיים-שלושה. לשני העתונים לא היו כתבים בשכר, ועסקני ציבור במקומות שונים, במושבות ובערים, שיגרו בדואר לעתון המקובל עליהם, ידיעה שנראתה להם חשובה. אפשר לומר שתפקידם היה מעין קונסול-כבוד של העתון, תפקיד מכובד בהחלט. דומה שרק פעם אחת היכה "הארץ" את "דואר היום" הזריז ממנו, כשהיה הראשון לפרסם את הידיעה על נפילת טרומפלדור וחבריו בתל חי. שלושה ימים אחרי מאורעות תל חי חגג היישוב את חג הפורים, מבלי שצל כלשהו יעיב על שמחתו. רק למחרת החג הגיעה לעתון "הארץ" ידיעה מקוטעת על ההתנפלות, ששוגרה על-ידי עסקן פלוני מטבריה. "דואר היום" כתב על כך רק כמה ימים אחר-כך.

בשנת 1920 נפל דבר בתעשיית הדפוס בארץ. איתמר בן אב"י הביא מלונדון לירושלים את שתי מכונות הסידור הראשונות מדגם ליינוטיפ. עד אז הופיעו העתונים בסידור יד. מכונות אלו, שהיו ציון דרך חשוב בהתפתחותה של העתונות העברית, נרכשו מלורד נורתקליף, מלך העתונות הבריטית ובעליהם של ה"טיימס" וה"דיילי מייל". כשהגיע הציוד החדש, קיבלה אותו אגודת פועלי הדפוס בחרם גלוי, ומשהופעלו המכונות הוכרזה שביתה בבתי הדפוס בירושלים. החשש היה שהמכונות החדשות, שנקראו אז ועץ-מאשין, יגזלו את פרנסתם של מאות סדרי היד. השביתה והחרם כמובן הסבו נזקים ל"דואר היום", ועברו חודשים עד שהצליח בן אב"י לשכנע את העובדים, כי אין לעצור את התפתחותה של הטכנולוגיה.

בנוסף לנימוק זה, שלא שכנע את אגודת פועלי הדפוס, הבטיח בן אב"י כי לא יפוטרו אף פועל. לא זו בלבד שהאיש היה חולם גדול, אלא היה גם איש הניסיונות הנועזים. לאחר הפעלת מכונות הסידור, בא המהפך השני. במחצית שנות העשרים הפך בן אב"י את "דואר היום"

תקנה. עצמאות היתה מושג ערטילאי, בלתי נתפס, וכדי להגיע אליה הגה את רעיון הקנטוניזציה — חלוקת הארץ לאזורים יהודיים וערביים. הוא ניסה למכור את תכניתו זו לוייצמן ולמנהיגים ציונים מחד, ולכמה מידידי המתונים שבמנהיגים הערביים מאידך, אך העלה חרס בידו. הוא התמיד במלחמתו למען שיטת הקנטונים, ודחק את הקץ, עד שבאה תכנית החלוקה ואימצה את גישתו. בן אב"י חגג אז, וידע כי גם בן גוריון מסכים לכך, אך כשניסה לשאת נאום חגיגי בתל־אביב ליד מלון "סן־רמו", רגמוהו מפגינים רביזיוניסטים בעגבניות וקראו לו בוגד.

כבר בראשית שנות השלושים הכתיר את עתונו בכותרת־משנה: "ביטאון יהודה עצמאית". הוא לא הסתפק בכך, אלא ניסה להקים את תנועת יהודה העצמאית, ואף פתח משרד לתנועה החדשה בירושלים.

נושא נוסף שהוא מן המפורסמות, היה — חידושי המלים שלו. מבחינה זו היה פורה ביותר, וממש כאילו ניער מלים חדשות משרוולו. מאות מהחידושים הלשוניים שיצאו מסדנתו הם כיום בשימוש יומיומי, ולדוגמה המלה מכונית.

כשעבדתי בראשית שנות השלושים במחיצתו בדפוס, וניצבתי לידו כלילות עת עימד את העמודים הראשונים של "דואר היום", הייתי עד ללידתן של מלים חדשות שנבראו לצורך הרגע. לילה אחד נמצאה שורה מיותרת באחד הטורים, שכותרתו היתה בת שתי שורות: מאסר חצי שנה לגנב כִּס. בן אב"י התהלך רגע וקרא לסדר המכונה: הב לי בשורה אחת — מאסר חצי שנה לכִּיס. כך סולקה השורה המיותרת, ולאוצר חידושי נוספה עוד מלה שנקלטה במהרה.

אך לא כל חידושי נתקבלו. כאשר נתפס עבדול כארים, מנהיג המורדים באלג'יר, ונידון לתלייה, היתה הכותרת הראשית ב"דואר היום": עבדול כארים יגורדם. או למשל כותרת אחרת: סופה מפליצה בסין.

"יציאת מצרים חדשה"

באותה תקופה עשה "דואר היום" צעד נוסף, כדי שיוכל להתעדכן בחדשות העולם. מברקי "רויטר" עדיין הגיעו ברכבת מקהיר, וידיעות חשובות מאירופה הועתקו מהעתונים המצריים "אהרם" ו"מוקאטם". אז פתח בירושלים חשמלאי ושמו צבי הוכברג תחנה לקליטת שידורי רדיו מאירופה בעזרת אזניות. תחנה זו סיפקה ל"דואר היום" כמה וכמה "סקופים", כמו הדחת המלך אלפונסו מספרד או רצח המלך אלכסנדר מיוגוסלביה. בן אב"י היה מכתיר כל ידיעה בלבדית כזאת בכותרת: "מיוחד לדואר היום על ידי שירות רדיו", מה שכמובן עשה רושם רב. בשנת 1932 יצא בן אב"י בשליחות עתונאית לגרמניה, בכוונה לראיין את היטלר, אך חזר בו מכוונתו זו. בחזרוו התיישב אל השולחן, וכתב בסערה סדרת מאמרים בשם "צאנאות", שבהם צפה עתיד קשה ביותר ליהודים בגרמניה, והתריע על ההכנות המהירות שעושים הנאצים בדרכם להצית מלחמה עולמית. למחרת פרסום המאמרים הללו התפרצו למערכת שני עתונאים יהודים־גרמנים, אחד מהם ארנסט דיוויס, ותקפו את בן אב"י על נבואותיו הקודרות. הם טענו כי ליהודים בגרמניה לא נשקפת סכנה, וכי לעולם לא תיתן גרמניה לנאצים לעלות לשלטון. בעקבות המסע לגרמניה כתב בן אב"י עוד מאמר לזהט כדרכו, שבו

לעומת זאת מיעט העתון בתצלומים מחיי הארץ. ראשית, עדיין לא היו בארץ צלמי עתונות; ושנית, הכנת גלופה של ארוע אקטואלי היתה מבצע מסוכן. צריך היה לשלוח את התצלום לקהיר שבה היתה צינוקוגרפיה, והגלופה חזרה בדואר מקהיר לירושלים אחרי שבוע...

איך נולדה המלה כִּיס?

בן אב"י לא רק חי את החדשות בפועל בכל רמ"ח אבריו. כאשר ארעה מהפכה במקום כלשהו בעולם, ממש רעדו אמות הספים במערכת "דואר היום". האיש היה צמא לעלילות, ורדף חידושים וזריות. כפרשן מדיני וככותב מאמרים על שאלות אקטואליות היה פורה וחרוז, אמיץ לב ובעל תעוזה, אך הכל באבירות. כאשר תקף יריבים, עשה זאת מבלי להכפישם, ומבלי לשנוא אותם. השנאה האישית תמיד היתה אצלנו חלק בלתי נפרד מיריבות פוליטית, ומבחינה זו הוא היה איש יוצא דופן, שלא ידע שנאה מהי. הוא התקף, הוקיע, התריע, אך ללא כל מרה שחורה. מאמריו החריפים נגד השלטון הבריטי על התנכלויותיו ליישוב והבגידה בציונות הביאוהו פעמיים למאסר. עתונו נסגר בתקופות שונות, ומאמרים רבים שלו נפסלו על ידי הצנזור הממשלתי. אני זוכר איך היתה מופיעה בעתון כותרת המאמר, לאחר שמו של בן אב"י, ומתחתם שטח לבן ריק. היו שאהבו את מאמריו המקוריים, הכתובים בלהט, והיו שלא אהבו את סגנונו, את הגינונים הלבנטיניים שלו כביכול, את מנת הזיקוקין די־נור המופרזת והגדושה שבדבריו. אך בין שהיית חסיד של מאמריו ובין ששללת אותם מכל וכל, לא יכות שלא לאהוב אותו כבן־אדם. הוא היה איש פורח בשתי משמעויות — פורח כפרח ובעל חלמות, הווה הזיות, אופטימיסט שלא נוצח מעולם. כבר בשנות העשרים עשה וכתב ונאם כמו היה מלך היושב על הר הצופים, וכאילו יהודה חופשית ועצמאית היא, חיה לבטח על מיליוני אורחיה. כזה היה האיש.

וראוי להזכיר כמה ממאבקיו. כבר בראשית ימי קיומו של העתון נלחם בבזבוזים ובבירוקרטיה שהיו כהנהלה הציונית, ובמשכורות השמנות ששילמה; הוא התריע על קיפוחן של שכבות המצוקה; נלחם על זכותם להתיישבות של בני האיכרים, שנדחו דרך קבע על ידי המוסדות הלאומיים; תבע את קיום הקונגרסים הציוניים בארץ, במקום להוציא סכומי עתק מהקופה הציבורית על משלחות גדולות הנוהרות לאירופה ועושות בה כמה חודשים, שעה שארץ ישראל נתונה במשבר כלכלי קשה; הוא שלל את השביתות במשק, והאשים את עסקני הפועלים ביחסים המעורערים עם המעסיקים. כמור־כ־נלחם בירידה מהארץ, ופרסם מאמרים חריפים בנושא זה. בן אב"י היה הראשון שהטיף לימאות עברית, והמושגים "ימאות" ו"ימאי" הם חידושים לשוניים שלו. הטפתו זו בימים שלא היתה לנו אף לא סירה אחת בים, זכתה ללעג ולגלגול מפי עסקנים מיושבים בדעתם. קרקע עדיין אין לנו — אמר מרדכי בן הלל הכהן — וזה בא ומטיף לנו על ימאות. אך חזון הימאות העברית יקד בעצמותיו של בן אב"י שנים רבות, ובשנותיו האחרונות אף חיבר מילון ימי בהסתמכו על המקורות.

נושא אחר ששבה את לבו היה החלום על יהודה העצמאית, וגם המלה "עצמאות" היא חידוש לשוני שלו. בשנות העשרים, בהטיפו לעצמאות בכתב ובנאומים חוצבי להבות בארץ ובגולה, ראו בו רבים הווה חסר

של ז'בוטינסקי פורסמו המאמרים, אך זה היה קצו של הרומן הקצר, אף כי הידידות עם ז'בוטינסקי לא נפגמה בשל כך.

בראשית שנות השלושים עברה ההשפעה על העתון לתנועת "בני בנימין", שאיגדה את צעירי המושבות הוותיקות, ולאחר זמן לא רב עבר העתון תהפוכה חדשה. "בני בנימין" ביקשו למשוך אליו את מנהיגם של האיכרים, הסופר והפובליציסט משה סמילנסקי, אך הלה נטר טינה לבן אב"י ול"דואר היום". במחווה של אצילות בלתי מצויה נאות בן אב"י לפרוש, כדי שסמילנסקי יסכים לכתוב את שמו בראש העתון כמשתתף קבוע. לאמיתו של דבר, היה בן אב"י עייף מהקצב הרצחני של עבודתו העתונאית, מפעילותו המדינית וממסעותיו בעולם. וכך, לפי בחירתו של סמילנסקי, נתמנה שלמה פרלמן, מעורכי שבועון האיכרים "בוסתנאי", לעורך הראשי של העתון. פרלמן היה עורך ספרותי אנין טעם, אך לא היה לו מושג בענייני עתון. "דואר היום" פשט צורה ולבש צורה; עתה היה רציני יותר, כבד ומנופה יותר ובין משתתפיו היו הסופרים אלתר דורינאוב, יעקב רבינוביץ', אהרון ראובני והמשוררים שאול טשרניחובסקי ונתן אלתרמן, שעשה את צעדיו הראשונים. פעם החזיר פרלמן לטשרניחובסקי סיפור שנראה אירוטי מדי.

"דואר היום" החדש היה מהלומה כבדה ביחוד ל"הארץ", שאיבד כמה מטובי סופריו וחלק מקוראיו, אך גם ניסיון זה לא האריך ימים, והתחילה גסיסתו של היומון העברי הירושלמי, שמאז היסגרו לא היה לו יורש בבירת ישראל.

בשנת 1935 התחיל להופיע בתל אביב עתון ושמם "הבוקר", ונעשו ניסיונות למזג אותו עם "דואר היום", שכן שניהם היו ביטאונים של הציבור הנקרא אזרחי. הרעיון היה שהעתון יופיע בשתי מהדורות, ירושלמית ותל אביבית. כשנכשל המשא-ומתן נכנס לתמונה ליאו וינץ, משקיף יהודי מגרמניה, שהוציא בברלין שבועון בשם "אוסט אונד וסט" (מזרח ומערב). הוא קנה את מחצית המניות מ"בני בנימין", ובעקבות סכסוך עם שותפיו העביר את העתון לתל אביב, על אפס ועל חמתם. שם הופיע "דואר היום" כחודש ימים, ובאפריל, לאחר פרוץ מאורעות הדמים של 1936, חזר העתון לירושלים והוחזר לקבוצה מחברי המערכת, שבראשם היה הסופר והעתונאי פסח גינצבורג. מצבו הכספי של העתון היה בכי רע, בדומה למצבם של כל העתונים האחרים, ובאין ברירה עברו העובדים מספר חודשים בשכר מקוצץ, ואף בן אב"י עצמו סייע לעתון בכותבו את מאמריו מבלי לקבל עליהם תמורה. העתון נסגר בעצם ימי המאורעות של תמוז תרצ"ו (1936), כאשר בעל הדפוס וסותרי הנייר מיאנו להמשיך ולשרת עתון, שהיה חייב להם סכומי כסף ניכרים.

מנחם אוסישקין, יו"ר הקרן הקיימת, שבן אב"י התקיפו קשות במאמריו, גילה בימים ההם רוחב לב, כאשר שיגר את מתקיפו לשליחיות בעולם למען הקרן הקיימת, וזאת שעה שבן אב"י נשאר ללא עתון — וכמעט ללא פת לחם. הוא הביא לקהילות יהודיות נידחות שבמזרח הרחוק את קולה של ציון הנבנית, ועשה חיל בפעולתו למען ארץ-ישראל. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה יצא לארצות הברית למסע נאומים מחוץ אל חוף למען המגבית היהודית המאוחדת. מסע מפרך זה התיש את כוחותיו, והוא מת בניכר, מתייסר בגעגועים עד כלות הנפש לארצו, שהיתה נתונה בסכנת פלישה של גייסות הפילדמרשל רומל.

התריע והזהיר: "צריך שנהיה מוכנים ליציאת מצרים חדשה". זו היתה כותרתו של המאמר שנרפס בחודש יוני 1932, כותרת שהעידה על התוכן. מאמר נוסף: "מה לעשות ביהודים?" — קריאה אל הקונסולים של גרמניה ופולין בארץ, להיות המעוררים והיוזמים ליציאה המונית של יהודים מארצותיהם. "הקימו נא" — כך כתב — "את המכשירים הכספיים ואת התנאים להגירת-עם זו, שתציף את פני הים התיכון, והיה הדבר לכם לתפארת ולא לנאצה."

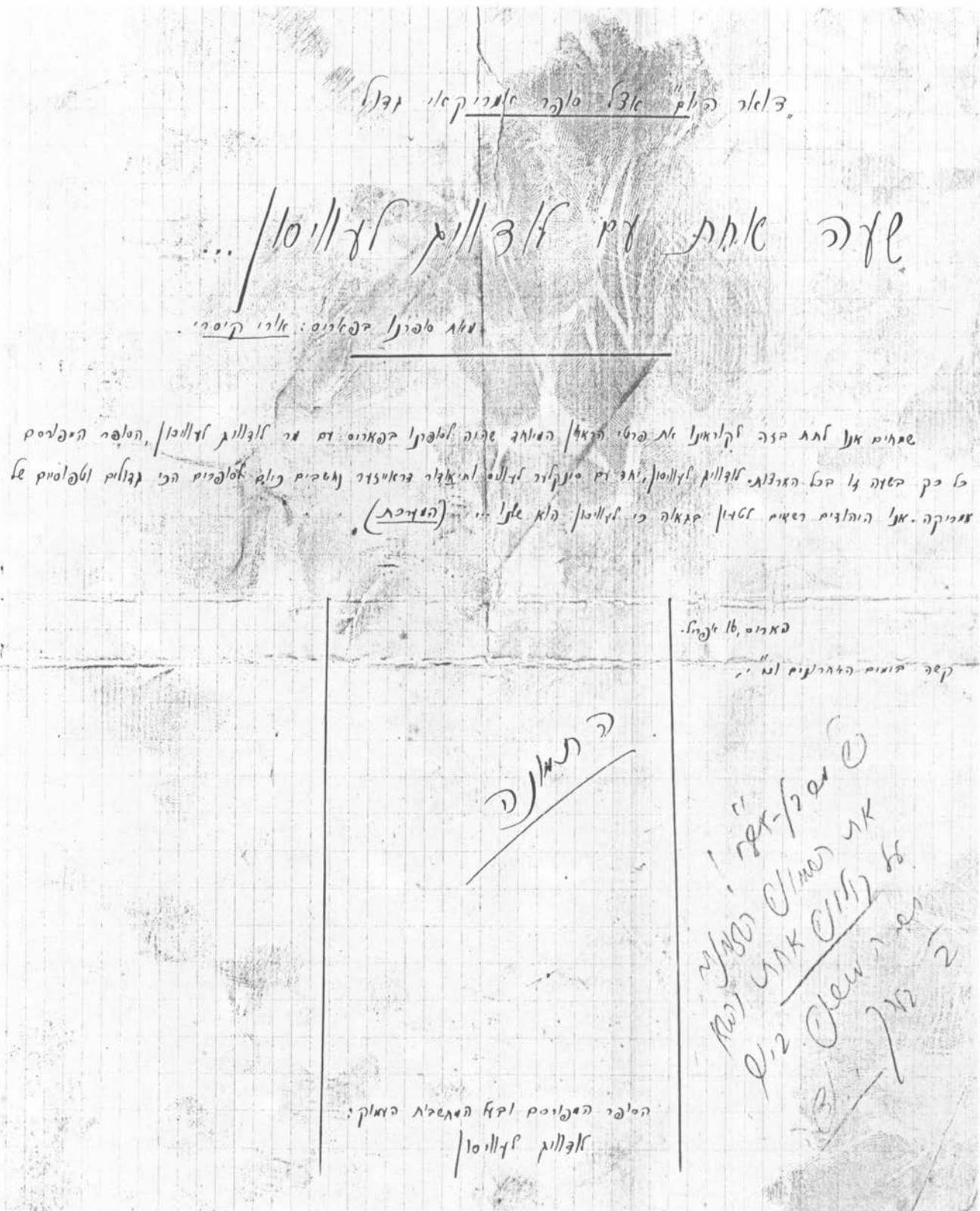
יום אחד לאחר שחזר מגרמניה, פגש בן אב"י ברחוב בתל אביב את ד"ר בלובשטיין-סלע, אחיה של המשוררת רחל, שהיה אז המרצה הפופולרי של תל אביב הקטנה, וניהל את בית העם שברחוב בן יהודה. הוא הציע לבן אב"י להרצות בפני באי בית העם על רשמי מסעו בגרמניה, ונענה בחיוב. כששאל לנושא ההרצאה כדי לפרסם את הדבר במודעות, השיב בן אב"י: הנושא הוא, מדוע לא ראינתי את היטלר. אך כשהופיעו המודעות ברחובות נאמר בהן: מדוע לא נפגשתי עם היטלר. על-כך התנצל ד"ר סלע לאחר מכן, ואמר כי חשב שהמלה ראינתי היא נועזת וצורמת מדי.

כאמור לעיל, עורך "דואר היום" התלהב מהרעיונות של עצמו, נכבש לתכנית שצצו במוחו בנושאים שעמדו ברובם העולם הציוני, ואז נזח את העיתון ואץ לעשות נפשות לרעיונותיו. והמדובר לא רק בעטו ובלשונו כנואם מוכיח בשער. הוא היה בן-בית אצל מנהיגי הציונות ומדינאים אירופיים, ובימים ששוטט בעולם, קיים מסעות תעמולה בשליחותו של וייצמן. בעת סייור בחוץ-לארץ, קיפל "דואר היום" את דגלו ונח מזעפר. עמודי החדשות שוב לא היו תוססים וצעקניים, והמאמר הראשי לא הרגז ולא התסיס. העיתון צבר הפסדים, ובקושי החזיק את עצמו. כשחזר בן אב"י ממסעותיו, היה עליו חתום על שטרות ולשלם חובות, והוא עשה זאת. היתה לו אמונה באנשים, והוא לא תיאר לעצמו, כי הם מסוגלים לרמות. בענייני כספים היה תמים כילד, עד שאט אט נשמט העתון מידי.

סופו של "דואר היום"

כאמור, כשבא ז'בוטינסקי בשנת 1928 להשתקע בארץ, נאות בן אב"י להעביר לידיו את העריכה הראשית של העתון, וזאת לא רק כמחווה של הערצה וידידות לאיש שאותו כינה "הזאב הנואם של הציונות", אלא בתקווה שתותחיו של ז'בוטינסקי ייטיבו לטהר את האורות של מלון יזו. בשם "מלון יזו" כינה "דואר היום" את ההנהלה הציונית, ששכנה אז בבניין המלון היווני יזו לשעבר, מול גן העיר בירושלים ובסמוך לבית העירייה.

גם נושאים יישוביים כמו השביתות המרובות, קיפוח המעמד הבינוני ועוד, כמו המתינו לזאב הגדול, שבן אב"י תלה בו תקוות גדולות. אך לא עבר זמן רב, ובן אב"י התחרט על העסקה, שכן העתון הפך יותר ויותר לכיטאון המפלגה הרביזיוניסטית, ועמדותיו הקיצוניות לא היו לרוחו של האיש, שדגל במתינות בנושאים המדיניים העיקריים של הציונות. הקרע חל כאשר העורכים — אב"א אחימאיר וחבריו — מיאנו להדפיס את סדרת מאמריו של בן אב"י, "פלסטיין", שבהם הטיף למדינה דו-לאומית, כשלב מעבר לתכנית הקנטונים שלו. בהתערבותו האישית

בניית "לייאאוט" של עמוד ב"דואר היום" (כנראה מ'1931)

"דואר היום" שכנו והפכו לאפיוזודה, אך אין לשכוח את חלקו בעיצוב העתונות היומית של היום, ואת מאות המלים והמונחים המחדשים שיצאו מסדנתו של העורך, והיו לנכסי הלשון העברית של היום.

"דואר היום" הופיע שש-עשרה שנה בלבד, אך במלחמותיו ובסערות שחולל, הטביע את חותמו על תקופה גדולה בהיסטוריה של הארץ, תקופה של התהוות וגיבוש לקראת העצמאות המיוחלת. סערותיו של